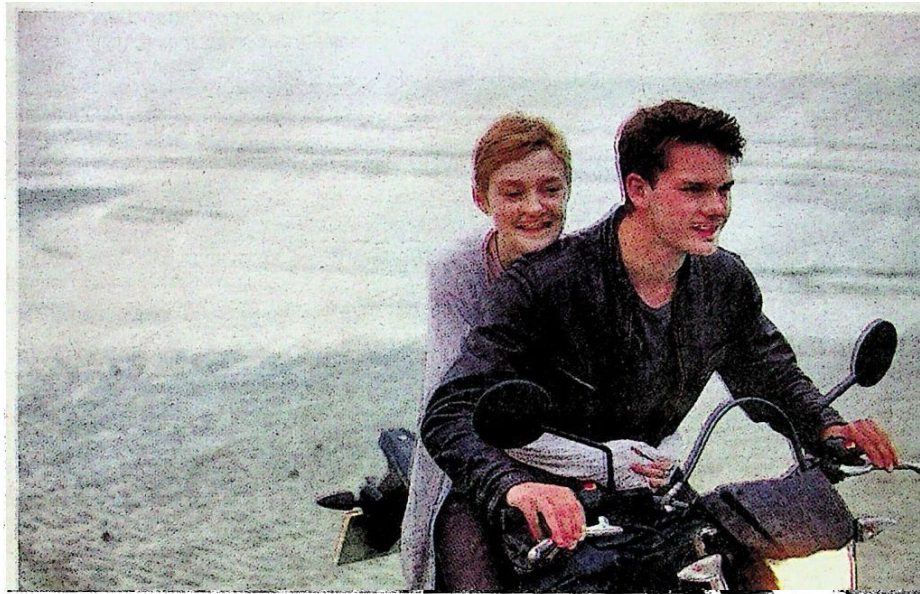

המצב האנושי

שני גיבורי הספר "אשמת הכוכבים" חולים בסרטן. וזה ספר נפלא, לא רק בגלל שיש בו הרבה רגעים של צחוק

מתוך הסרט "לפני שאמות". סיפור אהבה ששובר את הלב

אשמת הכוכבים

ג'ון גרין. מאנגלית: רנה ורדין. הוצאת ידיעות ספרים, 286 עמ', 98 שקלים

רותה קופפר

!! אשמת הכוכבים, ספרו הרביעי של ג'ון גרין, רב מכר מצליח ביותר בארצות הברית שכבר תורגם לשפות רבות, אינו מסגיר, על כריכתו האחרונה, כמה בדיוק הוא עוסק. כתוב רק שמדובר ב"סיפור אהבה בלתי נשכח, מן הסוג ששובר את הלב ומרחיב אותו בעת ובעונה אחת", וכן ב"אהבה הגיצנת בין שני גיבורים לא שגרתיים". כל זה נכון, אבל מה שמנצעים מלספר על גב הספר הוא שהגיבורים הלא שגרתיים האלה הם שני בני עשרה החרי לים בסרטן.

ההחלטה שלא לציין את הפרט הזה נובעת אולי מהרצון של גרין לספר מה שפחות על הספר (וצון שלא כושר כלל בוויקיפדיה, שם מפורטת עלילות הספר עד השורה האחרונה בו), וכן כנראה ההבנה של ההוצאה לאור בישראל שכתביה הפרט הזה על הספר כמה כהצבת תמורה "אין כניסה" עליו. די לראות מה עלה בגורלו של "לפני שאמות", ספרה המר"גש, הסוחף והמשעשע של ג'ני דאוונג (כתר, מאנגלית: לינדה פניאס), על נערה החולה אף היא בסרטן, כדי לדעת שהקרי ראים עולמים להירטע גם מספר נהדר זה, שמעורר צוחק בקול וגם השתנקות מרמעות.

הגיבורה של "אשמת הכוכבים" היא נערה בת 16, ששמה הייול לנקסטר, החולה בסרטן הריאות; היא אוכזתה כלר קה בשלב 4 של הסרטן הסופני הזה, אבל בזכות תרופה ניסיונית (בריונית) ושמה פלנגמול, הגידולים בריאותיה חרלו מלהתפתח בינתיים. בתחילת הספר אמה, חברתה הטובה ביותר לפי עדותה, ומי שמצאת סמוך לה כל הזמן, שולחת אותה לנקבוצת תמיכה של ילדים מוג'ג סרטן, או במלותיה של הייול "מאג' מתחלף... של טיפוסים שסבלו מדרגות שונות של חולי על בסיס צמיחת גידול לים. למה מאגר מתחלף? היא שואלת ומסבירה את המובן מאליה: "תופעת לוואי של סופניות".

נקבוצת התמיכה הזאת היא פוגשת את אוגאסטוס ווטרס, נער יפה תואר, שריה חולה בעבר בסרטן העצמות, מלה שוהתירה אותו קטוע רגל ועם הומר שחור. "סרטן העצמות לפעמים לוקח לך איבר, רק כדי לברוק אותך. אחר כך, אם אתה מוצא חן בעיניי, הוא לוקח גם את היתר", הוא מסביר.

כל סרטן מתנהג קצת אחרת, יוד-עים הילדים בספר. לחברה לשעבר של

באמסטרדם נהפכו לגיהנום עד שנגרעו בטרם עת, ובתוך האטון שלה רצתה רק להתאהב, לכתוב ולחוות נשיקה ראשו-נה. "אני חייבת לה את זה, לאנה פרנק כלומר", הדגישה הייול כאשר התאמצה לעלות במדרגות ביתה של כותבת היומן המפורסם, "כי היא שמרה על השקט הכל כמו שצריך ובכל זאת מתה".

אפשר ממש לחוש את המאמץ של הייול במדרגות התלולות של הבית ההולנדי. קריאת הספר הזה מלווה בתחו-שה פיסית - גם המחנק בגרון מצחוק ועצב, וגם בהפסקות למילוי הריאות באוויר. הפעולה הטבעית הזאת, שהגיי בורה לא מצליחה לעשות ללא עזרת מכונת חמצן, וזכה פתאום לתשומת לב.

אבל ההזדהות בספר היא לא רק עם תחושה פיסית שורה לבריאים, אלא דווקא עם משהו מאוד קרוב ומוכר. המחלה של הילדים, כמו הסיגריה הלא דלוקה התחובה כפיו של אוגאסטוס, שהוא מגריד כמטאפורה, היא דימוי קיצוני לחוויית הכרירות שבנעורים: הדגשת השוני, התחושה של לא להיות מוכן, שהסביבה מעוותת לטוב ולרע את מעשיהם ורגשותיהם, והגיסיון שגידון מראש לכישלון לדמיין כיצד זה להיות אחרים.

בעמוד הראשון של הספר מופיעה "הערת הסופר", ובה גרין מבטיח שהספר הוא "פרי הרמיון". הוא מפציר בקוראים שלא לחפש "עובדות אמיתיות". אבל בקשה זו היא רק בבחינת פיתוי המושך את הקוראים לאינטרנט (מקום שהסופר ואחיו מנהלים בלוג מצליח זה שנים), לחיפוש אחר רמוזים שכללה (הראשון שבהם נמצא אולי ברשימת התודות בסוף הספר שבה מוזכרת משפחת "ווטרס", ממש כמו של אוגאסטוס). ובכן, חקירה ראשונית מעלה כי מחבר הספר עבד במשך חמש שנים ככותב בכית חולים לילדים, "וישם מעולם לא לנבונים יותר מגילם, שהמחלה שינתה את חייהם ואת מותם למשוו נשגב", הוא אומר בראיון ביוטיוב. "מי שפגשתי בזמן העבודה שלי שם היו ילדים, בסך הכל ילדים".

The Fault in Our Stars / John Green

אז מה ששם שבמציאות הכל הרבה פחות הוראי, וגם לא אמור להיות כזה. הסופר ג'ון גרין לא חוסך מקהל הקוראים הצעירים את החולי, העצב שאין להכיל, הכאב, הסבל וההשפלה שבמחלה. אולי הוא יוצא מנקודת הנחה שהקל זה (כני עשרה ומבוגרים, כי הספר מיועד גם להם), החשוף למיני מיתות על המסך מסדרות טלוויזיה ועד משחקי מחשב, יכול לנסות להתמודד על הנייר עם המשמעות של מוות בגיל כה צעיר, וזהו סדר הצדק שבו. מכאן גם השם של הספר. "שייקספיר לא טעה מעולם יותר מכפי שטעה כששם בפיו של קאסיוס את המאמר: 'האשמה ברוטוס יקר, אינה בכוכבים/ אלא בנו אנני', כותבת אחת הרמויות לאוגאסטוס. "קל לומר זאת כשאתה אציל רומאי (או ויליאם שייקספיר!) אבל האמת היא שאין בנמצא כל מחסור באשמתם של הכוכבים שלנו". אך לא שייקספיר הוא מקור ההשראה הספרותית של גיבורי הספר אלא פטר ואן האוטן, המחבר הבריטני של הספר "מכאוב מלכותי", אמריקאי המתבודד בהולנד. הייול כל כך אוהבת את הספר שלו, שלא סיפרה עליו כמעט לאיש. "לפעמים את קוראת ספר והוא ממלא אותך בדחף משיחי ואת משוכנעת שצריך למנו הרוס לא יצליח להשתקם אלא אם כל בני האנוש כולם יקראו את הספר הזה. אבל לפעמים את קוראת ספרים כמו 'מכאוב מלכותי', שאי אפשר לטפס עליהם לאנשים כי הם כל כך מיוחדים וגרירים, ושלקך, ושהרעיון לפרסם בציי-בור עד כמה את אוהבת אותם נראה לך כמו בגידה".

היא אפילו נוסעת יחד עם אוגאסטוס לאמסטרדם כדי לפגוש את הסופר. בתפנית עלילתית המתאימה ל"אשמת הכוכבים", הספר שבגללו נסעה הוא לא הספר הטוען את ההרפתקה - מסע ההת-בגרות הקצר הזה - במשמעות. אחריי לו דווקא ספר אחר, על ילדה שחיה

אוגאסטוס, קרוליינ (שכהגדרתו "כבר לא סובלת מהמצב האנושי", כלומר מתה), היה סרטן מסוג מסוים במום, "המכיר נה בקרב אנשי מקצוע 'חרא גידול', כי הוא הופך אותך להרא של בנאדם", הוא מפרש. "היא לא היתה, את יודעת, מופת של גבורה ורוממה סטואית לילדי הסר-טן האחרים. היא היתה... כלומר, למען האמת, היא היתה ביץ", הוא מודה.

מה שעור אפשר להבין מהתיאורים הללו הוא שהשניים נרתעים מההארה של ילדים חולים בסרטן, כי מעבר לעור ברה שאת קלישאה, זה הופך את הסרטן למרכיב ולא את הילדים. אחרי שהיול קוראת הספר של נערה שמתה היא חוששת כי גם אחרי מותה "לא יהיה מה להגיד עלי חץ. מה שנלחמתי באומץ, כאילו שהדבר היחיד שאי פעם עשיתי היה סרטן". הייול ואוגאסטוס יעדיפו את ההגדרות הכי שטחיות - כמו למשל שהם התאהבו זה בזה, כי בעיניה הוא חתיך הרוס וכי היא מזכירה לו את שחקנית הקולנוע נטלי פורטמן של אמצע שנות ה-2000 - על פני זה.

הייול מדברת כננות אכזרית על "צופרי סרטן" ("כל הדברים הקטנים שילדים רגילים לא מקבלים וילדים חולי סרטן כן: כדורסל בחתימת כוכב ספורט, התעלמות מאיחור בהגשת שיעורי בית, רשיון נהיגה שלא באמת מגיע לך וכו'"); איפה נמצאים מתקני השעשועים המיוממים ביותר בעולם (בכתי חולים לילדים); ומתי המועד המדויק שבו הורים מוציאים את ילדיהם החולים מבית הספר (במקרה שלה קצת מוקדם מדי). כמו כן היא מפרטת ברתיעה את עקרונות ה"אנר של סיפורת הסרטן.

לפי כללי ה"אנר הזה, היא מסבירה, המת הצעיר אמור היה לשמור "על חוש ההומור עד הסוף המר, לרגע לא איבר אומץ ורוחו נישאה אל על כעיס עשוי ללא חת, עד שהעולם לא יכול עוד להכיל את נשמתו העולצת". זה ממכיס